

Ako pišem:

(Beše to njegov pogled neljudski
Očijak na vratu razgolćenom)
Pijan je iz krčme izašao

efekta iznenađenja uopšte nema a s njim iščezava i sva snaga ovog stiha.

Posebno su sa ove tačke gledišta zanimljivi tekstovi koje je Apoliner najpre napisao kao prozu u kojoj su ostavljeni pravopisni znaci a koje je potom išekao u stihove, kao što je „Kuća Mrtvih“, objavljena najpre kao priča u prozi pod naslovom „Mrtvačnica“; nekadašnji odlomci postali su strofe; ali pogledajmo malo ovaj odlomak:

Najednom
Hitre kao sećanje moje
Oči se ponovo osvetliše
Od jedne staklaste do druge čelije
Nebo se naseli apokalipsom
Vatrenom
A zemlja ravna bez kraja
Kao pre Galileja
Prekri se hiljadom nepokretnih mitologija

U skoro svim slučajevima, prelazak u novi red zamenjuje sasvim prosto odsutno tačku ili zarez koji se ponovo mogu staviti a da nikakava sumnja nije moguća; naprotiv, između „apokalipsom“ i „vatrenom“ stanka ne može biti naznačena nijednim od znakova interpunkcije: zarez bi uništio smisao, crta ili tačkica dovele bi do pogrešne intonacije; isto tačko, činjenica da ne znamo na prvi pogled, znak koji bi u prozi odvajao

Od jedne staklaste do druge čelije

od

Nebo se naseli apokalipsom

dozvoljava ovom stihi da se, u neku ruku, koristi prehodnim.

Najzad, pošto se pokret našeg oka mnogo češće i, naročito, mnogo duže prelama u proznoj verziji sa interpunkcijom, pristiljeni srno na sponije čitanje; tišina od vate obavlja čitavu priču kao belina stranice.

Svakako da su prednosti interpunkcije u kontroli, ne samo gramatičkoj, nego i u kontroli intonacije tako ogromne i tako očigledne da je radikalna odluka usvojena od strane Apolinera i tolikih pesnika posle njega — njeno potpuno ukidanje — silom prilika privremena, pošto su bogatstva koja nam se nude ako kombinujemo ova dva sistema zaista mnogobrojna; ali ta odluka je imala eminentnu vrednost manifesta i primorala nas je da ponovo shvatimo šta je u stvari bila interpunkcija, njenu vrednost i njenu funkciju, šta je, takođe, bio stih, i njegov raspored na stranici. Ako danas možemo da istražujemo čitav taj domen koji ide od Apolinerove nepotrebe interpunkcije do stavljanja interpunkcije u klasičnoj prozi, mi to možemo zahvaljujući njemu, a ogledi kojima se on posvetio na tom polju rada zaslužuju najvažniju studiju.

KRICI LONDONA

To strasno interesovanje za fenomen jezika takođe je jedan od korena njegove radoznalosti za erotična dela; ono velikim delom objašnjava začuđujuću modernost njegova držanja prema njima. Radi se zaista o tome da se nijedan deo rečnika ne ostavi u senci, da se sazna kako se može govoriti o svemu, kako se u stvari o svemu govori, čak i potajno:

Jer toliko je stvari koje ne smem da vam kažem
Toliko stvari koje mi ne biste dali da kažem

U svom uvodu u izabrana dela de Sada on primećuje, kad je došao do opisivanja „Sto dvadeset dana Sodoma“:

„Kod de Sada se smatra sigurnim da su osećaji koji proučavaju iz govora reči veoma moćni...“

i on se dugo trudi oko postavljanja na scenu tih strašnih „priča“ koje čine suštinu dela, pošto je sve ostalo — sve što se izvodi — samo pretnja i posledica.

Ali ono što je u tom pogledu najzapanjujuće, to je njegov predgovor „Memoarima Fani Hill“ od Džona Klilenda. Što je on u njega unio duge odlomke iz „Memoara“ Kazanove, i sve što je mogao iz jednog dela sa naslovom „Londonski saraj“, bilo koji drugi pisac predgovora mogao je isto da učini: ali pod izgovorom da napada, on nam je upravo citirao „čudno delo Krici Londona“ i od tog trenutka čoveku postaje jasno da Džon Klilend i sredina koju on opisuje njega u stvari ne interesuju, sem kao najtajniji deo jedne celine koja je čitava fascinirajuća.

„Prethodne digresije udaljile su nas od našeg autora“, izjavljuje on... a daleko je od toga da se na njega vrati Pao je na taj zlatni rudnik i ne uspeva više da se od njega odvoji. I ovo kako se polstovećuje sa jednim idealnim Klilendom.“

Jedne večeri u potmagli Londona
Neki putnik koji je htio na

koji nas provodi prošlogodišnjim Londonom, kao što je sam prokazo gradovima.

On je primoran da nam objasni da „na nesreću, pravi Džon Klilend nije Apoliner:

„On sebi nije stavio u dužnost da opiše ovu epohu...“

On, Apoliner, ne bi mogao da propusti ovako dobru priču; on, posredstvom svoje knjige osluškuje krčke nekadašnjeg Londona, kao što je slušao valonske pesme i prepričke između Stavioa i Malmeldija, kao što će, živestnog ponedeljka, u ulici Kristina, slušati razgovore oko sebe. On se njima odusevljava, on ih sebi prepričava, on se sa njima igra; ponudiće nam ih više od šezdeset:

„Evo jednog uzvika koji je posebno melodičan: „Ground ivy, ground ivy, come buy my ground ivy; come buy my water cresses!“ (Bršljan zemaljski, dođite i kupite potočarki od mene). Prodavač šibice je pevao: „Matches, maids! my picked pointed matches!“ (Šibice, devojke! Moje šibice dobro zaštrene!) Prodavač zamki nosio ih je u ogromnom izboru i ova ih oglašavao: „Buy a mouse trap, or a trapfor your rats!“ (Kupite mišolovku ili zamku za svoje pacove!)“

Kakva šteta što Apoliner nikada nije saznao što je od uzvika Londona načinio veliki muzičar Orlando Gibon.

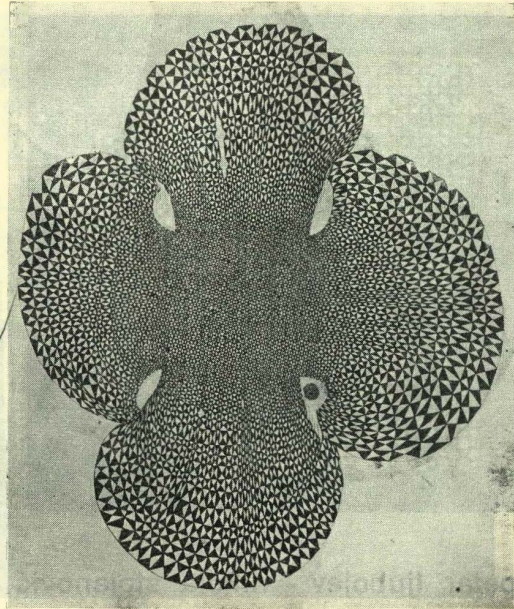
Preveli Gordana Stojković Badnjarević
Aleksandar Badnjarević

¹ Iskavreni govor stanovnika Valonije — mešavina francuskog, nemačkog i italijanskog.

² Gijam — fr. Guyane — golja — fr. gueux.

RADOVAN PAVLOVSKI

JEZERSKA ZEMLJA

MIROSLAV SUTEJ

dvostruki talas vjerojatnosti

1	Lakat skitničkog mog srca udari u bubnjeve Dinastiju nežnosti zaigra pod crnom zastavom	Za brdom čovjek s vrećom žita Orači brazde ostavili u visini čelid mrtvih Dolazim sa semenjem i zavetom ljubavi Jezero mi njiše koren vida Karakamen tovarite na konja Uzdah moj upletite u dugu Od lista duvana ispredite gorki konac a iglom izvezite mi grob
2	Pokrivac mi ispletite od cvetova lubenice sa oltara Jezerske zemlje	
3	Čovek jedan kao znak vetra okreće male cvetove Ah vratio se iz mrtvih i sa novonadenom ravnotežom u duhu i sa krilima ptica proizvodi nekoliko nota na sinjem bubnju voda Oh semenje u klijanju Aj šatorje od osmehnutih koža krštavam u telu i duhu ovu zemlju	25 Ja te ljubim a ti si već otišao u drugo vreme ljubavi kaludersko zujanje insekata u aprilu Vasiona menja boju zvezda
7	Vetar premešta žetve u crvena usta požara Jezero talasom pročišćava okolinu Moja duša se dimi kao eksplozija na dlanu	27 Stičan prašumi duh moj luta Balkanom Nevina zemljo pred talasima se povlačim u svoju vatru
8	Ljudi na kiši imaju profil ribe Granica jezera obeležena je mačem	30 Jezero njiše belo bagremlje sna Idi polako i broj talase Ja sam od one proklete dece što u ljubavi otvaraju vene
10	A na petama nosim šaru od trnja i previjam je studenom maramom vode Đerdan od školjki O crno sunce kojim nebom šetaš moju senku	31 I iznad i ispod nje među diskovima sunca letnji vazduh je solaci da se kupa Na obali riče moja osamljenosti Ne ostavljam me samog Iz ničeg se rađa zver Leto je crkvu gradilo na plaži i tu smo se mogli venčati
12	Idi polako kao da u tebi nešto umire Idi polako i osuškuju kao da se u tebi nešto rada Pretvori reč u tišinu San u ogledalo	33 Lelujala se Jezerska zemlja a plodovi su padali Moje trouglasto srce slično motici u suvu zemlju ukopa svoj bol Sasvim isto se desilo i sa pticama na nebu
14	Mnoge azbuke gladi naučio sam napamet Sretao sam mnogo skitnica bez kraljevstva	34 Gorocvete ležnjo moja planinska Ribizlo moje strasti Puško neopaljena ti si tužno mi oružje bez mene
20	Glas moj u gradu visokih trava noćiu U kuli od modrih perunika odmara se moje telo Jezero je moja ikona Čun moja harfa Sa dna se podiže asocijativno vreme	Beše i toga da su jezera htela da progovore No zatvorena behu usta zemlje za moj moj bol
21	Priradili smo svečanost Nazdravili srecm kao časom i shvatili da najlepšeg među nama nema	Pesme Caneta Andrejevskog, Srba Ivanovskog i Radovana Pavlovskog, koje su objavljene u ovom broju, preveli Gojko Janjusević i Milorad Predojević.